

Uvod

Devedesete godine dvadesetog stoljeća bile su vrijeme intenzivnog uvođenja računara u poslovanje. Pisaće mašine i geštetneri¹ su ubrzano sklanjani sa radnih stolova i iz kancelarija, a njihovo mjesto su zauzeli računari. Zaposlenici su učili kako se koristiti novom tehnologijom koja je donosila mnoge prednosti u odnosu na prethodni način rada. Informatika nije kucala na vrata, već ih otvarala silom svoje atraktivnosti i poslovne koristi koju je donosila. To nisu bila samo vrata kancelarija, nego i vrata domova običnih ljudi. Spectrum, Comodore, Amiga, Atari i ostali mali kućni računari uselili su se u kuće i stanove. Bez njihovih nasljednika, današnjih računara, laptopa, tableta, pametnih telefona i drugog hardvera danas se gotovo ne može ni zamisliti život pojedinca ili neke zajednice. Slijedeći napredak po zakonitosti, koju je opisao Gordon Mur², računari su se ubrzano razvijali, pa i međusobno povezali u svjetsku mrežu, internet. Te moćne mašine, prvobitno namijenjene prvenstveno za računanje (tako su dobile i ime), neočekivano su se našle i u svijetu multimedije. Da li su to mogli čak i u snovima predvidjeti njihovi utemeljitelji Čarls Bebidž (Charles Babbage), Džordž Bul (George Boole), Džon fon Nojman (John von Neumann, pravo ime János Neumann), Alen Tjuring (Alan Mathison Turing), Norbert Viner (Norbert Wiener) i drugi? Vjerovatno NE. U relativno nedavnoj prošlosti stvoreni su u oblasti informatike novi pojmovi i nove tehnologije. Među njima su: digitalna ekonomija, autonomne internet stvari IoT (Internet of Things), Blockchain tehnologija, digitalni blizanci, uranjajuće tehnologije, inteligentni eko sistemi, kvantno računarstvo, 3D štampači, Big Data, 5G mreža, pametni gradovi... A o čemu li to mi danas još ne možemo ni sanjati? Šta nam donosi četvrta industrijska revolucija? Linearni um kao da se raspada jer 21. stoljeće polako prelazi iz društva materije u društvo energije i znaka. Informatička moć nesumnjivo prija, ali krije u sebi i mnoge opasnosti. Da li ćemo u laserski preciznom fokusiranju na istraživanje minijaturnih nepoznanica na kraju znati sve o ničemu i ništa o svemu? Cunami podataka sve više nas primiče granici mogućeg opterećenja pamćenja. Sve teže je razlikovati bitne informacije od nebitnih i signal od šuma. Dijeljenje pažnje kroz multimedije još više napreže naše kognitivne sposobnosti, slabi učenje i umanjuje razumijevanje. Ni klasični mediji više nisu isti. Televizija je uvela kairone na dnu ekrana, pa istovremeno čujemo spikera, gledamo video prilog i čitamo podatke sa berze ili SMS poruke. Ni to nije dovoljno jer se u sve to ubacuju atraktivne

---

¹ Geštetner - kancelarijski uređaj za brzo kopiranje dokumenata štampanih na matricama presvučenim voskom. Uređaj je dobio ime po svom pronalazaču Davidu Geštetneru.

² Gordon Mur (Gordon E. Moore) je primijetio da se broj komponenata (tranzistori, otpornici, diode ili kondenzatori) u gusto integriranom kolu približno udvostručava svakih 18 do 24 mjeseci (do dvije godine).

reklame sa namjerno pojačanim zvukom. U svakom trenutku dodatno nas mame mogućnosti čitanja najnovijih vijesti na teletekstu ili odlazak na internet da vidimo kraj jučer nedogledanog filma. Da li postajemo bezumni kolekcionari podataka? Čini se da je nemoguće da se povučemo u neko tiše vrijeme. Gdje je sinteza znanja? Stari filozofi su rekli: „Biti svuda znači biti nigdje.“ Mozak je po najnovijim tumačenjima plastičan i kada se jednom rastegne novim spoznajama, nikad se više ne vraća u staro stanje. Kada internet apsorbuje neki medij, on ga oblikuje prema svojoj slici i prilici. I mnoga štampana novinska izdanja sve više liče na web stranice. Siva stranica teksta danas je prognana iz prakse. U bibliotekama, tim najjačim uporištima knjige, sve više se čuje klik miša umjesto listanja stranica. Starije i srednje generacije se sjećaju dobro šta se sve učilo u školi: geografija, matematika, jezici i još mnogo toga. Znanje se nosilo sa sobom, a danas je znanje sve više indeksno. Pamćenje je postalo gubitak vremena, jer kada nešto zatreba, pomoć je pri ruci, a ne u glavi.

Istraživanja pokazuju da ljudi prosječno gledaju web stranicu između 19 i 27 sekundi. Kako u takvom ambijentu pridobiti pažnju gledaoca, kupca, čitaoca, glasača...? Kako se tu snalaze tri klasične grane umjetnosti: slikarstvo, skulptura i arhitektura i zajedno s njima muzika, pozorište, fotografija, film, ples, književnost i drugi mediji, poput interaktivnih medija, uključenih u širu definiciju umjetnosti. Umjetnost je, u svom najjednostavnijem tumačenju, oblik komunikacije i tu elementi i principi vizualne komunikacije dolaze do izražaja. Tehnologija se mijenja ali još dugo će uspješnost prihvatanja informacija zavisiti od čovjekovih bioloških predispozicija. Grafički dizajn tu vidi svoju šansu.

Ipak, tehnologija je samo alat, beživotan prije i nakon upotrebe. Proizvodi moderne nauke nisu sami po sebi ni dobri ni loši. Njihova vrijednost proizilazi iz načina na koji se njima služimo. Marks je pisao: „Ako imate vjetrenjaču, dobili ste društvo sa feudalnim gospodarom. Ako je tu i parni mlin, imate kapitalistu industrijalca.“ A kako da nazovemo onoga koji gospodari danas vrhunski vrijednim kapitalom – podacima. I sadržaj ove knjige je na izvjestan način proizvod novog vremena. Autor je imao namjeru da ponudi širok pregled mogućnosti znaka i grafike u funkciji komuniciranja. Najstariji sačuvani tragovi komuniciranja znakom datiraju od prije više hiljada godina. To su bili crteži urezani u kamen - petroglifi, a došli smo do virtualne stvarnosti. Jedna poslovice kaže da je Bog stvorio mačku da bi čovjek mogao milovati tigra. Adekvatno tome čovjek je stvorio moćne tehnologije da bi bar donekle razumio beskrajno složenu prirodu svih svjetova.

AUTOR